

Tanulási eredmények Alkotmányjog 3 tárgyból (jogász szak)

A tanulási eredmények megmutatják, hogy a tananyag egyes részeivel, ismeretelemeivel kapcsolatban milyen tudást, illetve képességet kell megszerezniük a félév során. A hatályos jogszabályok az egyes felsőoktatási szakok képzési és kimeneti követelményeit – köztük a jogászok által elsajátítandó szakmai kompetenciákat is – a tanulási eredmények alapján, ezen belül a “tudás”, a “képesség”, az “attitűd”, valamint az “autonómia és felelősség” fogalmi szerinti bontásban határozzák meg. Az alábbiakban olvasható tanulási eredmények összefoglalása a jogász képzés Alkotmányjog 3 tárgyához kapcsolódó tanulási eredményeket tartalmazza, tudás és képesség szerint.

I. Az alapjogok fogalma, az alapjogi követelmények

1. Az alapjogok fogalma

A hallgató ismeri az alapjogok fogalmi összetevőit és azok megjelenését a magyar tételes jogban.

2. Az alapjogok generációi

A hallgató ismeri az alapjogok generációit, az egyes generációk főbb jellemzőit, képes az egyes alapjogokat besorolni a generációkba.

3. Alkotmány mint az alapjogok forrása

A hallgató ismeri az alkotmány szerepét és jelentőségét az alapjogok forrásai körében.

4. Alapjogi törvények

A hallgató ismeri az alapjogi törvények szerepét az alapjogok forrásainak rendszerében. Ismeri a magyar alkotmányjogban irányadó törvényi szabályozási szint követelményét, annak alaptörvényi alapját és a kapcsolódó alkotmánybírói gyakorlat lényegét. Képes ezt az alkotmánybírói tesztet alkalmazva egyszerű jogi probléma elemzésére és értékelésére.

5. Nemzetközi alapjogi sztenderdek

A hallgató tudja, hogyan érvényesülnek a nemzetközi emberi jogi egyezmények, különösen az Emberi jogok európai egyezménye a magyar jogban.

6. Az alapjogvédő szervek esetjoga

A hallgató ismeri az alapjogvédő szervek, így különösen az Alkotmánybíróság gyakorlatának szerepét és jelentőségét az alapjogok forrásai között.

7. Alapjogi jogalanyiség

A hallgató ismeri az alapjogi jogalanyiség fogalmát, jelentőségét az alapjogi jogalkalmazásban; el tudja határolni a szakjogági, különösen a polgári jogi jogalanyiságtól.

8. Az ember alapjogi jogalanyiséga

A hallgató ismeri az ember alapjogi jogalanyiségével szemben támasztott alkotmányos követelményeket.

Tisztában van a jogalanyiség kezdetével (magzat jogalanyiséga) kapcsolatos alapjogi dilemmákkal, a magzat alapjogi státuszára vonatkozó magyar szabályozással és az alkotmánybírói gyakorlat (abortusz-döntések) lényegével.

9. Alapjoggyakorlási képesség

A hallgató ismeri az alapjoggyakorlási képesség fogalmát, el tudja határolni az alapjogi jogalanyiságtól.

Ismeri az alapjoggyakorlási képesség korlátozására vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat lényegét, az alapjoggyakorlási képesség fennállását befolyásoló kritériumokat. Ezek alapján képes elemezni és értékelni egyszerű jogi problémákat.

10. A szervezetek alapjogi jogalanyisága

A hallgató ismeri a szervezetek alapjogi jogalanyiségének fennállására és terjedelmére vonatkozó elveket, és ezek megjelenését a magyar szabályozásban és alkotmánybírósági gyakorlatban.

Ennek alapján képes elemezni és értékelni, hogy valamely szervezet alanya lehet-e adott alapjognak.

11. A közhatalmi szervek alapjogi státusza

A hallgató ismeri a közhatalmi szervek alapjogi státuszát meghatározó elveket és az erre vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat lényegét.

12. A közhatalom-gyakorló természetes személyek alapjogi helyzete

A hallgató ismeri a közhatalom-gyakorló természetes személyek alapjogi státuszát meghatározó szempontokat és az erre vonatkozó joggyakorlat lényegét.

Ennek alkalmazásával képes elemezni és értékelni egy egyszerű jogi problémát.

13. Az alapjogok közhatalmon kívüli kötelezettjei

A hallgató ismeri az alapjogok közvetett, illetve a közvetlen horizontális hatályának fogalmát.

14. Az alapjogok alanyi jogi jellege

A hallgató ismeri az alanyi jogi jellegű alapjogok fogalmát, jellemzőit. Képes az egyes alapjogokat jellemezni alanyi jogi jellegük (vagy annak hiánya) szempontjából.

Képes arra, hogy egy egyszerű jogesetet elemezzen és értékeljen abból a szempontból, hogy teljesülnek-e az alanyi jogi jellegből eredő követelmények, így a kikényszeríthetőség, illetve a kötelezett mérlegelési jogának kizártsága.

15. Pozitív állami kötelezettségek

A hallgató ismeri a pozitív alapjogvédelmi kötelezettség fogalmát, összetevőit, az objektív intézményvédelmi kötelezettség fogalmát.

16. A szükségességi-arányossági teszt

A hallgató ismeri az alapjogi teszt fogalmát és funkcióját, továbbá a szükségességi-arányossági tesztre vonatkozó alaptörvényi előírást és az alkotmánybírósági gyakorlat lényegét. Ismeri a teszt egyes lépéseit és az altesztek jelentését.

A hallgató képes a szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával egyszerű jogesetet elemezni és értékelni.

17. Abszolút alapjogok

A hallgató ismeri az abszolút alapjogok és alapjogi tilalmak fogalmát. Tudja, hogy mely alapjogok és tilalmak tartoznak ebbe a körbe általában európai szinten, illetve a magyar alkotmányjogban.

II. Alapjogvédelem: alapjogi ügyek, alapjogvédelmi mechanizmusok

1. Alapjogvédelmi rendszer

A hallgató ismeri az alapjogvédelmi intézményrendszer elemeit. Tudja jellemezni az alapjogvédelmi rendszert differenciálva a jogvédő szervek között azok jogállási és hatásköri jellemzői szerint.

A hallgató el tudja határolni az alapjogvédelem és a szubjektív jogérvényesítés, illetve az objektív és a szubjektív jogvédelem fogalmát; képes meghatározni, hogy egyes alapjogvédelmi mechanizmusok milyen jogvédelmi funkciót szolgálnak.

2. Egyéni bírói alapjogvédelem

A hallgató ismeri az egyéni bírói alapjogvédelem szerepét és jelentőségét az alapjogvédelemben, továbbá ismeri jogállási és hatásköri jellemzőit.

3. Közérdekű alapjogi igényérvényesítés

A hallgató ismeri a közérdekű alapjogi igényérvényesítés fogalmát, funkcióját és alkotmányos korlátait.

4. Alapjogi ügyek

A hallgató el tudja határolni egymástól az alapjogi igényérvényesítésre irányuló ügyeket és az alapjogi relevanciával bíró szakjogági ügyeket, illetve az alapjogokat nem érintő ügyeket. Egyszerűbb esetekben képes azonosítani egy konkrét szakjogági ügy alapjogi relevanciáját.

5. Alapjogvédelmi funkciójú alkotmánybírósági hatáskörök

A hallgató ismeri az alapjogvédelmi funkciójú alkotmánybírósági hatásköröket, és tudja azokat rendszerezni és összehasonlítani alapjogvédelmi funkciójuk, indítványozásuk, illetve jogkövetkezményeik szerint.

6. Konkrét normakontroll

A hallgató ismeri a konkrét normakontroll fogalmát, indítványozási feltételeit és jogkövetkezményeit, valamint az Alaptörvénynek és az alkotmánybírósági törvénynek a konkrét normakontrollra vonatkozó szabályait. Képes megítélni, hogy egy adott helyzetben helye van-e konkrét normakontroll-eljárásnak.

7. Alkotmányjogi panasz

A hallgató ismeri az alkotmányjogi panasz fogalmát és típusait, indítványozási feltételeit és jogkövetkezményeit, valamint az Alaptörvénynek és az alkotmánybírósági törvénynek az egyes alkotmányjogi panasztípusokra vonatkozó szabályait. Képes megítélni, hogy egy adott helyzetben helye van-e valamelyik típusú alkotmányjogi panasznak.

8. Absztrakt normakontroll

A hallgató ismeri az absztrakt normakontroll fogalmát, indítványozási feltételeit és jogkövetkezményeit, valamint az Alaptörvénynek és az alkotmánybírósági törvénynek az absztrakt normakontrollra vonatkozó szabályait. Képes megítélni, hogy egy adott helyzetben helye van-e absztrakt normakontroll-eljárásnak.

9. Ombudsmani alapjogvédelem

A hallgató ismeri az ombudsmani alapjogvédelem jellemzőit; tudja, hogy a magyar jogrendszerben mely szerv lát el ombudsmani jogvédelmi feladatot. Ismeri az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek jogállására, feladat- és hatáskörére, eljárására és intézkedéseire vonatkozó alaptörvényi és törvényi szabályozás alapvető előírásait.

10. Hatósági alapjogvédelem

A hallgató ismeri a hatósági alapjogvédelem jellemzőit; tudja, hogy a magyar jogrendszerben milyen hatóságok látnak el alapjogvédelmi feladatot, és e hatóságok milyen ügytípusokkal foglalkoznak.

11. Emberi Jogok Európai Bírósága

A hallgató ismeri az EJEB egyéni panaszos eljárása megindításának feltételeit és lehetséges jogkövetkezményeit. Tudja, hogy az EJEB eljárása és gyakorlata hogyan kapcsolódik a magyar alapjogvédelmi rendszerhez.

III. Alapjog-specifikus dogmatika és sztenderdek

1. Emberi méltósághoz való jog

A hallgató ismeri az emberi méltósághoz való jog funkcióit, az emberi személyiséget védő jogok körét, az Alkotmánybíróság általános személyiségi jogra vonatkozó gyakorlatának lényegét. Ismeri az állami beavatkozás feltételeit és az ellenőrzésére vonatkozó követelményeket. Ismeri az önrendelkezési jog fogalmát, aspektusait, gyakorlásának előfeltételeit, valamint megjelenését az alkotmánybírósági gyakorlatban, különösen az abortusz és az életvégi döntések kérdése kapcsán.

Képes elemezni és értékelni egy fiktív tényállás alapján az önrendelkezési képesség fennállását, illetve az önrendelkezési jog korlátozásának megengedhetőségét.

2. Magzatvédelmi törvény

A hallgató ismeri a magyar magzatvédelmi törvény szabályozási koncepcióját, a terhességmegszakítás feltételeinek lényegét, különösen a súlyos válsághelyzet fogalmát.

Képes elemezni és értékelni a hatályos törvényi szabályozást az Alkotmánybíróság gyakorlata tükrében.

3. Életmentő és életfenntartó kezelés visszautasítása az egészségügyi törvényben

A hallgató ismeri az életmentő és életfenntartó kezelés visszautasításának feltételrendszerét, valamint az előzetes rendelkezés ("élő végrendelet") intézményét az egészségügyi törvényben.

Képes elemezni és értékelni a hatályos törvényi szabályozást az Alkotmánybíróság gyakorlata tükrében.

4. Élethez való jog

A hallgató ismeri az élethez való jog fogalmát, alanyi jogi oldalának, illetve az állam életvédelmi kötelezettségének tartalmát, korlátozhatóságának jellegét. Ismeri a magyar Alkotmánybíróság oszthatatlansági és korlátozhatatlansági doktrínáját. Ismeri a halálbüntetés tilalmára vonatkozó európai konszenzust és az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatának lényegét.

5. Lelkiismereti és vallásszabadság

A hallgató ismeri a világnézetiileg semleges államnak az Alkotmánybíróság gyakorlatában kidolgozott koncepcióját és főbb ismérveit, a lelkiismereti és vallásszabadság funkcióját, részjogosultságait, továbbá az összehasonlító teherpróba-tesztet. Ismeri az Alkotmánybíróság a vallási egyesülési joggal kapcsolatos gyakorlatának főbb elemeit.

Képes arra, hogy egy fiktív tényállást elemezzen és értékeljen a világnézeti semlegesség és a lelkiismereti és vallásszabadság érvényesülése szempontjából.

6. Egyháztörvény

A hallgató ismeri a vallási tevékenység egyháztörvényben rögzített fogalmának főbb elemeit és a vallási tevékenység törvényben rögzített korlátait. Ismeri a jogi személyiséggel rendelkező

vallási közösségek főbb típusait, és a jellegadó ismérvek alapján képes elhatárolni a bevett egyházakat a vallási közösségek egyéb kategóriáitól.

Képes elemezni és értékelni a hatályos törvényi szabályozást az Alkotmánybíróság gyakorlata tükrében

7. Személyes adatok védelméhez való jog

A hallgató ismeri a személyes adatok védelmének információs önrendelkezési jogi jellegét, tisztában van a jog tartalmával és szabadságjogi jellegével, korlátozhatóságának feltételeivel. Ismeri az ezt megalapozó alkotmánybírósági gyakorlat lényegét. Ismeri és átlátja a személyes adatok védelméhez való jog kapcsolódását az információs szabadsághoz, ezek együttes szerepét az egyén információs védelmében.

Képes az alkotmánybírósági gyakorlat tükrében elemezni és értékelni egy fiktív tényállást.

8. Az adatvédelem tételes jogi szabályai

A hallgató el tudja határolni az információs önrendelkezési jogról szóló törvény és a GDPR alkalmazási körét. Ismeri a személyes adat fogalmát és annak speciális fajtáit, ismeri az adatkezelés, adatkezelő és adatfeldolgozó fogalmát, az adatkezeléshez való hozzájárulás funkcióját és az azzal szemben támasztott követelményeket, a célhoz kötöttség fogalmát, az érintett jogait, a hatósági és bírósági jogvédelem törvényi feltételrendszerét, alapvető eljárási garanciáit és jogkövetkezményeit.

9. Egyenlő bánásmódhoz való jog

A hallgató ismeri az egyenlő bánásmódhoz való jog és az esélyegyenlőség tartalmát, és az erre vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat lényegét. Meg tudja határozni a védett életviszonyok körét, ennek kapcsán a kötelezettek, az érintett jogosultságok és a védett tulajdonságok körét. Ismeri a diszkrimináció tényállásait, azokat el tudja határolni egymástól, továbbá ismeri a diszkrimináció megengedhetőségének tesztjeit, és az antidiszkriminációs eljárások sajátos jogvédelmi garanciáit.

10. Az egyenlő bánásmódról szóló törvény

A hallgató ismeri az egyenlő bánásmód-törvény hatályát, a védett tulajdonságok szabályozásának jellegét, az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének eseteit, a kimentés feltételeit, az ab ovo önkényes eseteket, a közérdekű igényérvényesítés lehetőségeit, a bizonyítás speciális szabályait, valamint az egyenlő bánásmód érvényesüléséért felelős szervet, a szerv eljárásrendjének, az általa alkalmazható jogkövetkezményeknek az alapvető szabályait, viszonyát a bírósági jogérvényesítéshez.

A hallgató képes egyszerű fiktív tényállást elemezni és értékelni az egyenlő bánásmódról szóló törvény alapján.

11. Demokratikus részvételi jogok

A hallgató ismeri a demokratikus részvételi jogok szűkebb és tágabb körét, valamint a kommunikációs jogok fogalmát, az e kategóriákba sorolható alapjogi jogosultságokat és azoknak az egyén, illetve a politikai közösség életében betöltött funkcióit. Ismeri a közügy és a politikai közszereplő fogalmát, a tartalom- és értéksemlegesség követelményét, továbbá az e jogok kitüntetett szerepéből fakadó kiemelt védelem tartalmát.

Képes az érintett jogok azonosítására, és fiktív tényállás tekintetében a fenti fogalmak és követelmények értelmezésére és alkalmazására.

12. Véleménynyilvánítás szabadsága

A hallgató ismeri az alapjog funkcióját és tartalmát, pozitív és negatív jellegét, és kiemelt helyét a magyar alkotmányos gyakorlatban. Ismeri a közügyekre vonatkozó eleve nem védett megnyilvánulások körét és ennek alkotmányos indokait. Ismeri a véleménynyilvánítás korlátozásának alkotmányos feltételrendszerét, a tartalomsemlegesség követelményét, a tényállítás és értékítélet elhatárolásának elveit, érti az ezek kapcsán kialakított, eltérő védelmi

szintet. Ismeri a véleménynyilvánítás szabadsága kapcsán alkalmazott speciális alapjogi teszteket.

Ismeri a közszerepléssel, illetve közhatalom-gyakorlással kapcsolatos többlettűrési kötelezettség fogalmát és az erre kötelezett alanyi körön belüli, szituatív besorolásokat, valamint az ezt alátámasztó alkotmánybíróági gyakorlatot. Ismeri a gyűlöletbeszéd körébe tartozó megnyilvánulások korlátozhatóságára vonatkozó alkotmánybíróági gyakorlatot.

Képes a fenti ismeretek, különösen az alkotmánybíróági gyakorlat alkalmazásával fiktív tényállást elemezni és értékelni.

13. Sajtószabadság

A hallgató ismeri a sajtószabadság mint alapjog alanyi körében fennálló sajátosságokat, a jog tartalmát és funkcióját. Ismeri a sajtószabadság biztosításának legfontosabb garanciáit, illetőleg a médium típusához igazodó, fokozottabb állami beavatkozás lehetőségét és annak indokait.

14. Gyülekezési jog

A hallgató ismeri a gyülekezési jog mint kommunikációs jog funkcióját és tartalmát, a gyűlések megszervezésével, megtiltásával és felosztatásával, a spontán és sürgős gyűlésekkel kapcsolatos alkotmánybíróági gyakorlat lényegét.

Képes elemezni és értékelni törvényi szabályozást az Alkotmánybíróság gyakorlata tükrében.

15. Gyülekezési törvény

A hallgató ismeri a gyülekezési törvény hatályát, a szervezők, a vezető és a rendezők főbb tevékenységi köreit, valamint felelősségük természetét, a bejelentési kötelezettség tartalmát, a spontán és sürgős gyűlések fogalmát, a gyűlések előzetes megtiltásának és a gyűlések felosztatásának feltételeit és a döntések meghozatalának főbb szabályait. Ismeri a gyűlések jogellenes megtiltásával és felosztatásával szemben igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket.

Képes egyszerű fiktív tényállást elemezni és értékelni a gyülekezési törvény alapján.

16. Egyesülési jog

A hallgató ismeri az egyesülési jognak az Alkotmánybíróság gyakorlatából azonosítható tartalmát és korlátait, az egyesületalapítási rendszereket. Képes elhatárolni az egyesülési jog körébe tartozó személyösszességeket az olyan entitásoktól, amelyek nem az egyesülési jog alapján szerveződnek.

17. Információszabadság

A hallgató ismeri az információszabadság véleménynyilvánításhoz kapcsolódó, speciális funkcióját és az ezt megalapozó alkotmánybíróági gyakorlatot. Tisztában van a jog tartalmával és szabadságjogi jellegével. Ismeri és átlátja a kapcsolódását a személyes adatok védelméhez való joghoz, ezek együttes szerepét az egyén információs védelmében.

Képes elemezni és értékelni törvényi szabályozást az Alkotmánybíróság gyakorlata tükrében.

18. Az információszabadság törvény

A hallgató ismeri a közérdekű és közérdekből nyilvános adat fogalmát és el tudja határolni a személyes adat fogalmától. Ismeri a közfeladat és a közpénz fogalmát, ezek relevanciáját a közérdekű adatok megismerésében. Ismeri a közérdekű adatigénylés jogosult körét és annak módját, valamint az adatkérés és kiadás eljárásának törvényi rendjét, az adatigénylő és az adatkezelő jogait és kötelezettségeit. Ismeri az adatkiadás megtagadásának vagy a megismerhetőség korlátozásának törvényi rendszerét, valamint a hatósági és bírósági jogvédelem törvényi feltételrendszerét, alapvető eljárási garanciáit és jogkövetkezményeit.

Képes az információszabadságról szóló törvény alkalmazásával elemezni és értékelni egy egyszerű fiktív tényállást.

19. A tisztességes eljárás

A hallgató ismeri a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát és funkcióját, annak gyűjtőfogalom jellegét. Érti a tisztességes eljáráshoz való jog funkcióit.

Ismeri a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó részjogosultságokat, tisztában van az általános, illetőleg kifejezetten a büntetőeljárásra vonatkozó garanciák körével, azok tartalmával, valamint jelentőségükkel. Ismeri a jog bírósági eljárásokon kívüli érvényesülési területét, továbbá a megszorító értelmezés követelményét. Ismeri a tisztességes eljáráshoz való jog, illetve részjogosultságai korlátozhatóságának sajátosságait.

20. A tulajdonhoz való jog

A hallgató ismeri a tulajdonhoz való jog funkcióját, tárgyát és tartalmát, el tudja egymástól határolni az alkotmányjogi és polgári jogi tulajdonvédelmet. Ismeri az erre vonatkozó alkotmánybírói gyakorlat lényegét. Ismeri a kisajátítással szembeni alkotmányos garanciákat, valamint a közérdekűségi tesztet, azt el tudja határolni az általános alapjogi tesztől, továbbá képes azt fiktív tényállásra alkalmazni.

21. Szociális jogok

A hallgató ismeri a gazdasági, szociális és kulturális jogok alapjogi sajátosságait, az ide sorolható jogok körét. Ismeri a szociális biztonsághoz való jog jogi természetét, kikényszeríthetőségének jellegét, a szociális ellátások átalakításának alkotmányos korlátait. Érti az Alkotmánybírói gyakorlat alapján a szociális biztonsághoz való jog és az emberi méltósághoz való jog kapcsolatát. Ismeri az Alkotmánybírói gyakorlatnak a munkához és a vállalkozáshoz való jog korlátozásával kapcsolatos gyakorlatának lényegét.

22. A harmadik generációs jogok

A hallgató ismeri a harmadik generációs jogok sajátosságait, tartalmát, ezen belül az Alkotmánybírói gyakorlat alapján az egészséges környezethez való jog jellemzőit. Azonosítani tudja a csoportjogok közös sajátosságait, ismeri azok hazai és nemzetközi védelmének sarokpontjait, különösen a gyermekek jogai tekintetében.